

СКАРБЫ ЗЯМЛІ НАШАЙ

РАДОВІШЧЫ

У раёне маюцца радовішчы глін, пясчана-жвіровага матэрыялу, сапрапеляў, торфу.

Гілянскае радовішча глін знаходзіцца на адлегласці 0,3 км на ПнЗ ад в. Гілі Пачаевіцкага сельсавета. Гліны з'яўляюцца адкладамі часу адступлення паазёрскага ледавіка. Разведаныя запасы складаюць 605 тыс. м³. Гліны карычневыя, шчыльныя, пластычныя, тлустыя, вязкія, месцамі пясчаністыя. Прыдатныя для вырабу цэглы. Тут да Вялікай Айчыннай вайны і пасля яе (да 1982 г.) працаваў Гілянскі цагельны завод.

Буйным радовішчам глін з'яўляецца Лукомскае 1-е, размешчанае паміж вёскамі Лукомль, Зара, Ротна, Стражавічы, Багатыр, пасёлкам Асавец. Утварыўся пластавы паклад глін у час адступлення паазёрскага ледавіка. Яго разведаныя запасы складаюць 26,5 млн м³, перспектыўныя 66,8 млн м³. Магутнасць карыснай тоўшчы 1,5—33,4 м. Тут працуе Новалукомскі завод керамзітавага гравію, будуюцца цагельны завод.

Тры радовішчы пясчана-жвіровага матэрыялу: Занівацкае, перспектыўныя запасы — 34,8 млн м³, Кашчынскае з перспектыўнымі запасамі 6,8 млн м³ і Гілянскае радовішча з разведанымі запасамі 280 тыс. м³. Магутнасць карыснай тоўшчы Занівацкага радовішча ад 2,4 да 16,3 м. Радовішчы ўтвораны адкладамі часу адступлення паазёрскага ледавіка.

Багатае радовішча сапрапелю знаходзіцца ў воз. Жэрынскае. Запасы 32,6 млн м³, у тым ліку 28,1 арганічнага, 2,5 крэменязёмістага, 2 мяшанага тышаў. Сапрапель высцілае 87% плошчы азёрнай чашы. Сярэдняя магутнасць адкладаў 4,6 м, найбольшая 8,5 м. Натуральная вільготнасць 92%. Попельнасць 19—57%. У сухім стане мае (у %): азоту 2,4, вокіслаў жалеза 3, алюмінію 2,3, магнію 1,1, кальцыю 4, калію 1,1, фосфару 0,2. Вадародны паказчык (рН) 6,5. Арганічны і мяшаны

сапрапелі каштоўныя як лекавыя гразі, прыдатныя на ўгнаенне, для вытворчасці будаўнічых матэрыялаў, крэменязёмісты — на ўгнаенне.

У раёне 3 радовішчы торфу з агульным запасам 10,7 млн. т (у тым ліку на мяжы з Сенненскім раёнам Гурынскае — 7,5 млн т), астатнія маюць невялікую плошчу, раскіданы па ўсяму раёну.

Глебы сельскагаспадарчых угоддзяў дзярнова-падзолістыя (44,5%), дзярнова-падзолістыя забалочаныя (30,1%), дзярновыя і дзярнова-карбанатныя забалочаныя (11,4%), тарфяна-балотныя і алювіяльныя (11%). Аркадзь Смоліч у «Геаграфіі Беларусі» (Вільня, 1923) пісаў, што ў Лепельскім павеце «грунты... ляжаць глістыя, ураджайныя. Сеюць шмат ячменю». З мінеральных глеб 56,9% суглінкавых, 1,1 — гліністых, 19,4 — супясчаных, 19,9% — пясчаных. Якасная ацэнка глеб у балах: ворных зямель — 44 (цана бала — 0,26 ц/га збожжа), кармавых угоддзяў — 35.

РЭКІ

Праз тэрыторыю раёна працякаюць рэкі — Байна, Лукомка, Ула, Усвейка, Эса, Югна і інш.

Ула — самая вялікая рака ў раёне, прыток Заходняй Дзвіны, цячэ праз Лепельскі, Чашніцкі і Бешанковіцкі раёны. Пачынаецца з Лепельскага возера. Назва Ула балцкага паходжання (літоўскае *ohla, ohlis* — дробны камень, галька). Даўжыня 123 км, нахіл воднай паверхні 0,4%. Каля в: Ула (Бешанковіцкі раён) упадае ў Заходнюю Дзвіну. Прытокі Улы — Лукомка, Усвейка, Свячанка (правыя), Хоцінка (левы). Густата рачной сеткі 0,43 км/км². Цячэ па дне ледавіковай даліны, па якой у Бярэзіну і Палескае возера (Герадотава мора) сцякала вада з Полацкага ледавіковага возера. На беразе Улы стаіць г. Чашнікі. З даўніх часоў Ула адгрывала важную ролю ў жыцці Чашнікаў і навакольных вёсак, была адзіным водным шляхам, які звязваў іх жыха-